

EBELUO

Yá pọ́ kú láe bee guu

Ké wà íbẹ̀lẹ̀sè ní Yesudeo, bee mé tò an gbẽ̀o ye fu, ̄ lápi kẹ̀na lé tẹ̀kpańgu aa ze gbãa Dii náaikea guu. A m̀è Kilisi z̄o de malaikao ní ̄nabiola píi, mé z̄í pọ́ a kè gbépii yá musu de an pọ́la píi. Za lápi daaleawa à m̀è Lua azia òlówẽe a né Yesu Kilisi ũ (1.1-3). Lápi kpaalea lee pla:

A séia (1.4-10.18) lé Kilisi dea pọ́piia yá bọ́leke. Anabio ̄ a deńla adoo (1.1), a de malaikaola lẹ (1.4-2.18), a de Mọzi ní Yozueeola (3.1-4.13). A de luabaakuarńo káau sa'onkiaola (4.14-7.28). A azia kpà sa'obo ũ à gà lipãakɔawa gbépii, ̄ bee de sa dasi pọ́ Isailio ò yãala pii (8.1-10.18). A zewewẽe wà s̄ Luazi, zé pọ́ sa'oa pãle i e wè yãao. A plaade (10.19-13.17) lé tẹ̀kpawágu wà ze gbãa Yesu náaikea guu (10.19-39). Wekii luabaakuarńo káau luanaaikenao yá kúu (lee 11). Ale ledawá wà wépe Yesu Kilisiwa, ké wà e íbẹ̀lẹ̀sẹ̀awanɔ f̄ laaàwa (12.1-11). Ledama gbézão ní gbé̄o gbaa laaio gbea (12.12-13.19), lápi kẹ̀na f̄okpámá à báaadàngu (13.20-25).

Lua Né de malaikaola

¹ Lua d̄aa ̄nabiõne yãa dodo dasi, ̄ aa yáze ò wá deziõne dasi, ² ̄ama àà Né mé yá'òwẽe ḡo gbézãe beeo z̄í sa. Népi sabai ̄ Lua dúnia kè, a díle ̄me a ḡo pọ́pii v̄i. ³ ̄me Lua gawi tekea ũ, àà kua ũ zálala. ̄me pọ́pii k̄ua ní a yá'oa gbãao. Gbé̄o duunawoloa

gbεa à gè z̄l̄e musu Z̄ode ɔplaai. ⁴Lá tó p̄a a blè gbia
de malaikaɔ p̄a, màa aà z̄o deŋla lo. ⁵Lua yáε bee
ò malaikaεε yāae?

Ma Nén n ũ, n Maen ma ũ gbã,*
ge máme máo de aà Mae ũ,
aàpi io de ma Né ũ.†

⁶Ké Lua tò a yoa mò dúnia guu, à mè a malaikaɔ
kúlεε píi. ⁷Malaikaɔ yá musu à mè,

i a iwaɔ li íana ũ,
i a z̄ikenapio li tévua ũ.‡

⁸Aà Né yá musu s̄o, à mè:
Lua, n̄ȳo z̄l̄ea báawa ḡoɔpiiε,
niɔ n kíake lípana k̄ua yáεde ũ.

⁹N ye maakεai, ní za v̄aikεau.
A yáí tò Lua, n Lua, n kpa kpalau,
à p̄ona p̄isima de n gbéola.§

¹⁰Wa ò lo:
Dii, n t̄oε k̄ale as̄inizi,
musuá n ɔz̄ikεεε.

¹¹Ampii aa ḡε, kási n̄ȳo kuε.
Aa zikū lán p̄okasawa,

¹²ní ní koo lán p̄ewa,
ní ní lilε lán p̄okasawa.
Mpi s̄o n̄ȳo doū ḡoɔpiiε,
n ḡo láaa v̄io.*

¹³A yáε bee ò malaikaεε yāae?
Z̄l̄e ma ɔplaai
e màò n ibεεo kenε n gbadibo ũ.†

* **1:5** Sou 2.7 † **1:5** 2Sam 7.14 ‡ **1:7** Sou 104.4 § **1:9** Sou
45.7-8 * **1:12** Sou 102.25-27 † **1:13** Sou 110.1

14 Malaika^oá zíkenna^one nípii, nisína p^o Lua ì ní zì d^oi gbé^é p^o aa b^o zia^ole^e.

2

Yesu g^oa gbēnazina ũ l^ow^odwa

1 Ayāmeto wà yá p^o wá mà k^o òplapla, ké wásu zā zéwao yáí. 2 Asa lá ikoyā p^o malaika^o óá síanae,* mé wà fiabò gbé^é p^o g^oi mai aa p^oaa^one a zéwa, 3 tó wi suabaa z^oòpi yáda sao, wá b^oe? Suabayāpi b^o Dii kíi^e, ò gbé^é p^o mà^o a síanapiliwàwē^e. 4 Lua suabayāpi seela òl^oné yāb^onsa^oé ní dabudabu dasi kea^o guu ní a Nisína gba p^o a b^oil^owē^e a p^oeāwao.

5 I ke malaika^o ò Lua d^onia zia p^o wá^ole a yā'o nàné ní z^oí^o. 6 A ku guei wà m^o:

Bón gbēnazina ũ ké aà yá ò d^ongui?

Bón aà ũ ké ní laaid^owàì?

7 N aà k^osā malaika^ozi g^oòpla, n aà kpà kpalau ní gawio ní b^oe^oe^o.

8 N tò p^opii misiil^oè.†

Ké Lua tò p^opii misiil^oè, i a kee to misiil^oè saio. Tia kéwa, wi e p^opii misiil^oè g^oiao, 9 wá è Yesu yá^o. Lua aà k^osā malaika^ozi g^oòpla, ké Lua gbēke guu aà ga gbépii g^oe ũ, ò aà kpà kpalau ní gawio ní b^oe^oe^o ga taasi p^o a k^o yáí.

10 Lá p^opii b^o Lua kíi mé p^opii de aà p^o ũ, ké a ye g^oé ní gbé^o a gawi guu dasi a né^o ũ, à k^o aà to an Suabanki g^o wásawasa taasikea guue. 11 Gbé^é p^o lé g^o Lua p^o ũ^o ní gbé^é p^o lé ní ke Luapi p^o ũ^o an de do^oe. A yáí tò aà ní sísia a d^ouna^o ũ lí aà wí k^oo. 12 A m^o:

* 2:2 Gal 3.19 † 2:8 Sou 8.4-6

Má n yá'o ma dāunaone,
 má n táasile kōkāaa guu. †

13 A mē lo:

Má aà náai ví. §

A mē lo:

Má ké, ní né pó Lua kpāao.*

14 Lá népiá gbēnazinaone, màa aàpi sō à gò gbēnazina ũ lánwa, ké à ga, i Ibiisi pó Ì ga gba zé kaale, 15 i gbé pó aale víake gae aa gò a zōo ũ e ní wēni léuo bo. 16 Siana guu malaikaō ò àle odamáó, Ablahaū buione. 17 A kù aà gō lá a dāunaowa yápii guue, ké à gō Sa'onkia sūuude náaide ũ Lua zī guu, i gbé duuna kémá. 18 Lá à taasikè à yōa fō, a fō do gbé pó wàle ní yōle.

3

Yesu de Mōizila

1 Bee yáí ma gbé, á gbé pó Lua á sisi a mō aà kíio, à láasooke Yesu pó Lua aà zī wá lousisize Sa'onkia ũwa. 2 A náai ví Lua a dílenaε, lá Mōizi kuò Lua uawa.* 3 Lá uakpana beεε lo de uaa, màa Yesu gawi zōo de Mōizi póa. 4 Ua píi a kpana víε, mé pōpii Kalenan Lua ũ. 5 Mōizi náai ví Lua ua zíkēna ũ yá pó a mō seela ũ. 6 Kilisi sō, uabelepi néε. Luapi a ua nàè aà zīε. Wáme wá uapi ũ, tó wá pó pó wá wé doi yá kùá ní sōo dílea ní pōnao.

Lua gbé kāmabokii

7 A yáí lá Lua Nisina òwa,
 tó a Lua lo mà gbā,

† 2:12 Sou 22.23 § 2:13 Isa 8.17 * 2:13 Isa 8.18 * 3:2 Nao 12.7

⁸ ásu swágbāake lá á deziò kè aa ma yõ
gɔɔ pɔ aa bɔ̀ ma kpe guwaiwaiuwao.

⁹ Baa ké aa ma yākeao è wè bla,
aa ma yõ we, aa ma gbāa legwà.

¹⁰ Ǿ ma pɔ̀ pà gbépiɔzi,
ma mè aaiò pāalemeε gɔɔpiie,
aa ma yá kũao.

¹¹ Ǿ má ò ní maziao ní pɔfεo ma mè,
aa gē ma kāmabokiiuo fá.†

¹² Ma gbéɔ, à laaika á gbēe su àɔ sò vāi lua-
naaikesai vī e aà ge kēò Lua bēewao. ¹³ Gu pɔ̀ ì dɔ,
i me gbā píi, àɔ ledakɔwa, ké duuna su á gbēe sāsā
aà swá gbāakũo yái. ¹⁴ Asa Kilisi gbéɔn wá ũ, tó wá
zea gbāa mé wá aà náai vī lá wá vī káuwa e a léwa.

¹⁵ Lá wa òwa,
tó a Lua ɔɔ mà gbā,
ásu swágbāake lá á deziò kè
gɔɔ pɔ aa bɔ̀ ma kpewao.

¹⁶ Deɔ mé gbé pɔ̀ aa Lua ɔɔ mà aa bɔ̀ aà kpeɔ ũi,
mé i ke gbé pɔ̀ Mɔzi ní bóle Egipiò bàasio? ¹⁷ Deɔ Lua
pɔ̀ pànzì e wè blai, mé i ke gbé pɔ̀ aa duunakè, an ge
gè kále guwaiwaiuo bàasio? ¹⁸ Deɔ a òné ní aziao aa
gē a kāmabokiiuo ni, mé i ke gbé pɔ̀ gĩ aà yāmaio
bàasio?‡ ¹⁹ Wá è aai e gēuo an luanaaikesai yái.

4

¹ Lá gēa kāmabokiiu lé pɔ̀ Lua gbè gĩ ku, wà
laaika ké wá gbēe su kuawào. ² Asa wa baona
mà láríwae. Yá pɔ̀ aa màpi i àikenéó, ké aai ma ní

† 3:11 Sou 95.7-11 ‡ 3:18 Nao 14.26-35

luanaaikεaoo yáí. ³ Wá gbé pó wa yápi síò, wi gē kámabokii pó Lua a yá'ò guu à mè: Má ò ní maziao ní pofεo ma mè, aa gē ma kámabokiiuo.*

A yá bee ò, baa ké à a zí mīde za dúniakalegɔɔ, ⁴ asa wà gɔɔ soplade yá'ò guei wà mè, gɔɔ soplade zí Lua kámabò ní zí pó á kèò píi.† ⁵ Wá mà tia à mè, aa gē a kámabokiiuo. ⁶ Lá gbé pó aa baonapi mà káauo i gēuo ké aai sio yáí, ò a gēa gǔ gbēpāleɔne. ⁷ Ŋ Lua èa gɔɔdile lɔ wí me gbã, asa à gègē a gbεa ò à Davidi gbà lé a ò lá wa ò tiawa, tó a Lua lɔɔ mà gbã, ásu swágbãakεo.

⁸ Tó Yozuee gēínɔ kámabokiiu yāa,‡ dō Lua i gɔɔ pāle yá'o gbezāo. ⁹ A yáí tò kámabokii gǔ Lua gbéɔne. ¹⁰ Asa gbé pó gè Lua kámabokiiu kámabò ní a zioε, lá Lua kámabò ní a zíowa. ¹¹ Lá màae, wà wetā wà gē kámabokiiu, ké wá gbēe su gí Lua yāmai aà fu lánwao yáí. ¹² Lua yá bée mé a gbãa, a lé na de fēnda lekpeplaa. I ní zō à gē nòsekpeau e nisínau, i gē gupεekiiu e bóɔu, i làasoo ní nòse yáo gwa. ¹³ Lua pòkεae ulεaèò, a kee kpaàè guio. Lua pó wá wá yáo séle siuè, i pópíi e e a biwà.

Yesu de sa'onkiaɔla

¹⁴ Lá wá Sa'onkia zōɔ pó luabe kèaa e Lua kiiu ví Lua Né Yesu ũ, wàò zé pó wá sè yá kūa giúgiú. ¹⁵ Asa wá Sa'onkia pó a fō wēnadōwēe wá gbãasaikε guu ví. Wà aà yǔ lánwáwa yápii guu, i duunakεo.

* **4:3** Sou 95.11 † **4:4** Daa 2.2 ‡ **4:8** Iko 31.7, Yoz 22.4

16 Ayāmeto wà sō Lua gbēkēkēnde kpalabaai n sōo dilea, ké aà wá wegwa, i gbēkēkēwēe a gōowa.

5

¹ Wī Lua ua sa'onkia píi sé gbé̄o guue, wī aà dile n yākekēna ũ Lua kíi, io mōè n gba, io aà gbagbané n duuna yái. ² A f̄o d̄o n gbé̄ p̄o aa sāsā an d̄osaikē guuo, asa aàpi kú n gbāasaikēo sōe. ³ A yái sema aà sa'o azia duuna yá musu, lá ì o gbé̄ kinio p̄o yá musuwa lo.* ⁴ Gbēe lí azia kpa kpalapiuo. Lua mé ì aà kpá lá à Aalona kpàwa.†

⁵ Māa sō Kilisi i azia kpa sa'onkia kpalauo, Lua mé aà kpàu à mē:

Ma Nén n ũ, n Maen ma ũ gbā.‡

⁶ A ò guei lo:

Nyō de sa'ona ũ gōpii

lán Mekizēdewa.§

⁷ Gōo p̄o Yesu kú d̄unia guu, à wabikè n wii gbāao n wé'io,* à kulekè Lua p̄o a f̄o à a si gawae, ò Luapi aà yāmà, ké ì a yá da yái. ⁸ Baa n aà luanēkēo, à misiilea Luae dāda a taasikēa guu. ⁹⁻¹⁰ Ké maa p̄ewà à làa, Lua aà kpà Sa'onkia ũ lán Mekizēdewa, ò à ḡo suabaa láasai mi ũ gbé̄ p̄o aale a yāmaōne pii.

Laaikaa fuai

¹¹ Yá bee musu wá yāví dasi wà oé, āma a bōlekea zī'ūe, asa ili yāzedō kpa lo. ¹² A gbé̄ p̄o a gēgēu kéwa, a maa à de yādanēdeō ũe, āma e tia á

* 5:3 Lev 9.7 † 5:4 Bōa 28.1 ‡ 5:5 Sou 2.7 § 5:6 Sou 110.4

* 5:7 Mat 26.36-46

de wà ea Lua yá pò wí dada gbé dafuone daé lbe. Yó mé kòsíanò, i ka yòunableao.† ¹³ Asa yòmina piíá nées, i ka guei yázede guuo. ¹⁴ Yòuna sò, gbé kàsaá pò aa dókèdò pòe. Aa maa dōakōe ní vāio dàda.

6

¹ Ayāmeto wà Kilisi yá séiaò kpa saalo, wí gé ae e wà gō gbé kàsaáo ù. I ke wá ea mikēa yá gianawa ge luanaaikēa daale ló no ² ge da'ilē yādadaa ge onama ge geò vua ge zia yákpaleka. ³ Wà yá beeo kpa saalo, wí gé ae, tó Lua wèi. ⁴ Asa tó gbé wé kè à Lua gba è, mé à baa è Lua Nisina guu, ⁵ tó à Lua yá ní dúnia pò lé mó gbāao ìe à a na dō, ⁶ tó à gbàsa fù, a zé kú à ea nòselilē ló, asa àlē Lua Né páliwa azia lbe, àlē widawà gupuaue. ⁷ Tó lou lé ma tólewa mòmò, àlē mòse e, mé à pò pò àikè sèwanaone bòlē, Lua í báaadau. ⁸ Tó le ní leaao í bōlē sō, a giae, a zà ní lekaeoo.* A midē ní tēoe.

⁹ Apio sò ma gbé yenzideò, baa ké wá ò màa, wá dō ké á kua de beea, á kú suabaze guu. ¹⁰ Lua í yāke a zéwa, á yākeao ní á yeaazio a sàaàguo, asa a dónlekè àà gbéone, mé ále ke e tia. ¹¹ Wá ye á baade àò ãiaví màa e a léwa, ké ásu seake pò pò á wé dōi yá musuo. ¹² Asu tó á me ke kpèleo. A gbé pò aale Lua náaike ní menao aale pò pò Lua a legbè eo olesé.

Lé pò Lua gbè sea vto

¹³ Goo pò Lua lé legbè Ablahaue, lá gbèe ku deaàla aà legbè ní aà tóo, a yáí a gbè ní azia tóo, ¹⁴ a

† 5:12 1Kln 3.2 * 6:8 Daa 3.17-18

òè faaisai à mè á báaadaaàgu, í to aà bui k̄.†
 15 Ablahaũ menakè, ò à pò pò Lua a legbè è. 16 Wì
 legbè ní gbé pò deńla tóε. Legbèa mé ì to wà yá síana
 dō, mé ì lekpaá bōaané. 17 Ké Lua ye ɔb gbé pò a
 legbèa a gō ní pò ũne wásawasa a lé lilea v̄io, ò a
 ò ní azíao. 18 Beewa yá mèn pla ku a lilea v̄io, Lua
 a f̄s εto a musuo. Yápiɔ lé wá gbé pò wa naaàziɔ
 gba s̄o maamaaε wàò yá pò wá wé doi k̄ia seasai.
 19 Bee ò wá wé doi wá w̄enidɔbɔ ũ. A náai v̄i mé a
 gbāa, ì zwāa pò daa Lua kpéu† baav̄iwanɔ, 20 gu
 pò Yesu d̄ōaa ḡeuw̄eε à ḡò Sa'onkia ũ e gɔɔpii lán
 M̄ekizεδewa.

7

Sa'onkia M̄ekizεδe

1 M̄ekizεδεpi de yāa Sałema k̄ia, Lua Musude
 sa'ona ũε. Gɔɔ pò Ablahaũ ziblè k̄iaɔwa, àε su,
 ò M̄ekizεδε gè d̄āaàε, à báaadaaàgu.* 2 Ablahaũ
 àizεε pò àε suò pii kwide kpàwà. M̄ekizεδε tó bee
 mè yāmaa k̄ia. Bee gb̄ea Sałema k̄ia bee mè, aafia
 k̄ia. 3 A de ní dao ní deziɔ v̄io, aà w̄eni daalea ge
 midεa v̄io. A b̄ò lán Lua Néwae, sa'onan aà ũ gɔɔpii.

4 A gwa lá a z̄ɔɔ. Wá dezi k̄āau Ablahaũ àizεε
 pò a s̄εε z̄i guu kwide kpàwà. 5 M̄ɔzi ikoyā d̄ilε
 Levii bui pò de sa'ona ũne aa pò kwide sí ní Isaili
 deeɔwa,† baa ní ní Ablahaũ buikεo. 6 M̄ekizεδεá
 Levii bui no. N beeo à Ablahaũ p̄ɔɔ kwide sí à
 samaa'ò Ablahaũ pò Lua legbèε. 7 Seasai gbé pò
 samaa'ò gb̄éε z̄ɔɔ de gbé pò à samaa'òεlaε. 8 Sa'ona

† 6:14 Daa 22.16-17 ‡ 6:19 Lev 16.2 * 7:1 Daa 14.17-20

† 7:5 Nao 18.21

pó aai pó kwide sipiá gbé pó ì gaone. Mekizede sō, gbé pó wà mè Ìo ku gɔɔpiin aà ũ. ⁹⁻¹⁰ Gɔɔ pó Mekizede gè dà Ablahaũe, wi Levii i yāao, a ku a dezi mae Ablahaũ pleue. Ayāmeto wa f̄o se, gɔɔ pó Ablahaũ pó kwidepi kpà, Levii bui pó w̄i pó kwide kpámáó mé kpà.

¹¹ Levii bui sa'onapió mé Mɔizi ikoyā z̄ina ũ. Tó aa f̄o to gbéó ḡs wásawasa, an bàa àò kú ní sa'on páleo lán Mekizede wa lɔe? Mé i ke Aalona bui bàasio. ¹² Tó sa'onao lile, sema ikoyā lile. ¹³ Gbé pó wà yá bee ɔ̀ aà yá musuá Isaili bui pó a gbēe i sa'oz̄i ke yāaoe. ¹⁴ Asa wá d̄s s̄ásā ké wá Dii b̄ò Yuda bui guue. Wi ma Mɔizi sa'oyā'ò buipi musuo. ¹⁵ Yá pó yápi zu'on ke: Sa'on pále b̄ò lán Mekizede wae. ¹⁶ Aà diléaá ikoyā ge buikéyā no. Aà wēni láasai gbāa yáie. ¹⁷ Asa wà mè:

Nȳo de sa'ona ũ gɔɔpii
lán Mekizede wae. †

¹⁸ Maa wà yá káau bādè, ké a gbāao mé a ku a kee léio. ¹⁹ Asa Mɔizi ikoyā i to gbēe ḡs wásawasao. ɔ̀ wà suabayā pó de a káaula zebòw̄e wà s̄ò Luazi.

²⁰ Bee gb̄ea Lua i bee ke legb̄esaio. Gbé k̄nió ḡs sa'onao ũ legb̄esaie, ²¹ āma Yesu ḡs sa'ona ũ ní legb̄eaoe, asa wà mè:

Dii legb̄è, a lelileo,
à mè nȳo de sa'ona ũ gɔɔpii. §

²² Beewa Yesu kpégausiw̄e ké Lua bàa kua ní gbéó tia maa de a káaua. ²³ Bee gb̄ea sa'onao dasi yāa, ké ga lí to aao kú ní z̄i guu gɔɔpiio yáí. ²⁴ Ama lá Yesu Ìo

† 7:17 Sou 110.4   § 7:21 Sou 110.4

ku gɔɔpii, à sa'onke gẽblea vɔ. ²⁵ A yáí tò a f̃ gbé pó aáí s̃ Luazi ní a gbãaoɔ suaba wásawasa, asa ɔ ku gɔɔpiiε, ɔ kulekené Luaε.

²⁶ Sa'onkia bee taa mé k̃s̃iwanɔ. Aà kua adoaε. A yāvái ge gbási vɔ. Lua aà k̃ duunkenaɔwa, à aà s̃ musumusu e a k̃í. ²⁷ Aà bàa kú ní sa'oa lá gu lé dɔo lán sa'onkia k̃iniɔwao. Gbépi ɔ sa'o nízia duuna yáí ní ní gbéó p̃ó.* Aàpi s̃ a k̃ g̃en doe, ké à azia kpà. ²⁸ M̃oizi ikoyā ɔ gbéó kpa sa'onkia ɔ ũ an gbãasaikε guue, āma ké Lua legbè ikoyāpi dilea gbεa, ɔ à a Né pó g̃ wásawasa e gɔɔpii kpà.

8

Yesu mé wá Sa'onkia ũ

¹ Yá pó wáε o min ke: Wá sa'onkia bee taa ṽ z̃léa báawa musu Lua Z̃ɔde ɔplai.* ² I z̃ikε luakukii zwàakpe síana pó Dii d̃u, i ke pó pó gb̃enazinaɔ d̃o no. ³ Lá m̃oa ní gbaɔ ní sa'oa yáí w̃ sa'onkia píi kpái, a maa aàpi aà pó ṽ à kpa s̃ε. ⁴ Tó a ku d̃úniau, à de sa'ona ũ, asa sa'ona pó aáí m̃ ní gbaɔ lá ikoyā dilewaɔ ku k̃. ⁵ Z̃i pó aale keá pó pó kú musu taaε, a z̃ɔz̃naε. A yáí tò, ké M̃oizi ye zwàakpe d̃o, Lua òè aà pó pó a a taa k̃è gbε musu ke màa píi.† ⁶ Yesuá Lua bàakuawanɔ k̃óε. Lá Lua bàakuawanɔpi gbia de aà bàa kua ní gbéó káaua, z̃i pó wa dàè gbia de sa'onkiapi p̃a. Lua bàakuawanɔpi legb̃εa de a zia ɔ. ⁷ Tó Luabaakuahñ káaupi papaa yāε, a plaade a zekεo. ⁸ Ké Dii Isailiɔ tàε è, à m̃è:

* **7:27** Lev 9.7   * **8:1** Z̃in 2.32-33   † **8:5** B̃oa 25.40

A gɔɔ lé mó ké má yá dafu dile
ma bàa kua ní Isailio ní Yudaɔ musu.

⁹ Aɔ de lán yá pó má ðile an deziɔne
gɔɔ pó ma ní kú ní ɔwa ma ní bóle Egipiwaɔ.

Asa aai ze ní yá pó má ðilenéoo,
ɔ ma ní tó we.

¹⁰ Ma bàa kua ní Isailio gɔɔ beeo gbɛa yán ke:
Má a ikoyáɔ dané ní nòse guu,

má ké ní sɔwa.
Máɔ de ní Lua ũ,
aaiɔ de ma gbéɔ ũ.

¹¹ An gbɛe a yádada a deeo,
an gbɛe a ma dɔa da a gbéɔ,
asa ampíi aao ma dɔe,
néfɛnen gbéɔzɔ píi.

¹² Má sùuukerínɔ ní ní tàaeɔ,
má ní duuna yáda bo.†

¹³ Ké Lua yá dafupi ò, à a káau zibòe. Pó pó zikù a í
kòle, a kpaá gui záo.

9

Luabaakuarínɔ káau sa'oa

¹ Luabaakuarínɔ káau yádileɔ ví aà sísia ní aà
sísikíi pó kú tɔɔleo yá musu. ² Filia ní táabũnu pó
wí kàa kálèwà Luaeɔ* ku kpele pó wí me gu pó a
kua adoau. ³ Kpea pó wí me luakukíipi ku zwàa
plaade kpe.† ⁴ A guu tulaletikateakíi† pó wa pí ní
vuaɔ kuu ní Luabaakuarínɔ kpagolo pó vua kúlewà
búlubuluo. § Vua lo pó mana ku a guu ku kpagolopi

† 8:12 Zel 31.31-34 * 9:2 Bɔa 25.33-40 † 9:3 Bɔa 26.33 † 9:4

Bɔa 30.1-6 § 9:4 Bɔa 25.10-16

guu* ní Aalona go pọ́ labòót ní Lua yādilea gbè pèpèe. †⁵ Kpagolopi musu malaika gāsiade gawideo kua duunkēmakiia. § Pọ́pio bọ́lekea dodo gọ́n lao.

⁶ An kálea màa guu, sa'onao ìb gē a kpele mọ́mọ́ ní sa'ozi kei.* ⁷ Sa'onkia mé ì gē a kpea wè do gēn do, mé ìli gē ausaio. † I aupi fáfá azia duuna yáí ní a gbéọ́ pọ́ pọ́ aa kè dōsaika guuo. ⁸ Lua Nisina lé ọ́wēe gọ́ pọ́ kpépi kpele yá kú, luakukii zé wēao. ⁹ Bee lé yāleüwēe ní tia yáo à mè, pọ́ pọ́ wí Lua gbaọ́ ní sa'obo pọ́ wí kpaọ́ lí fō ní nòse dàné doú wásawasao. ¹⁰ Yá beeọ́ mekaa yáe. Pọ́blea ní imiao ní gbábọ́a bui dasio yáe. Wa dilẹ e zé dafu gọ́ àọ kaẹ.

¹¹ Ǿ Kilisi mọ́ yāmaa pọ́ kà tia sa'onkia ũ. A vī zwāakpe pọ́ zọ́ mé a wásawasa de a káua kpelea. Gbēnazina mé i dọ́, dúniáe bee pọ́ no. ¹² I gē luakukii ní ble ge zu auoo, à gē ní azia auo gēn doe, à gbéọ́ bọ́d e gọ́pii. ¹³ Lá wí ble ní zuswanao au† ní zununu túfuo§ fá gbé pọ́ gbálẹ́wa wà gbábóné, ¹⁴ wa Kilisi pọ́ o be? A azia kpà Luawa sāsai ní Nisina pọ́ ì ku gọ́pii gbāao. Aà au ì wá sọ́ pípiwēe yá gianaọ láasoo musu, ké wà zike Lua bēe.

Luabaakuarńọ gbězā sa'oa

¹⁵ Ayāmeto Kilisiá Lua bàa kua ní gbéọ́ gbězā kọ́e, ké gbé pọ́ Lua ní sisio àizāna pọ́ à a legbè e yáí. A gà ké à ní bo, i tàae pọ́ aa kè Luabaakuarńọ

* **9:4** Bọ́a 16.33 † **9:4** Nao 17.18-20 † **9:4** Iko 10.3-5 § **9:5** Bọ́a 25.18-22 * **9:6** Nao 18.2-6 † **9:7** Lev 16.2-34 † **9:13** Lev 16.15-16 § **9:13** Nao 19.9, 17-19

káau yá musuo kémá. ¹⁶ Tó wa ye zíkε legbe pó gbé dilewa, sema wà dō ké ade ku bo, ¹⁷ asa ga gbea ñ legbe ñ gbãa vi. Tó legbedilena béε, legbe lío gbãao. ¹⁸ Ayámεto wà yá pó Lua dīlené káaupi sakè ní auo. ¹⁹ Ké Mɔizi ikoyã pó Lua dīleo ò gbépii wáa, à sākã tēa ní ése úao se zō gáaena ní blesanao au yáalea ní íowa, a fà Mɔizi ikoyãwa ní gbēnazinao píi ²⁰ à mè bee mé Luabaakuarínɔ yá sa'o'au ũ.*
²¹ Maa Mɔizi au fà zwàakpewa ní sa'o zíkεbo píi.†
²² Ikoyã guu au mé ñ gbãbo pó daside píie. Aubɔesai duunakēamá kuo.‡

Kilisi duuna midεa azia kpaa sa'obo ũ guu

²³ Lá à kù wà gbãbo pó pó kú luabe taapiɔne beewa, sa'obo pó a maa de beea kōsi ní luabe pópibe.
²⁴ Asa Kilisi i gē luakukii taa pó gbēnazina d̄uo, à gē a sianau luabeε, ké à ku tia wá Zennode ũ Lua kíie.
²⁵ Sa'onkia i gē luakukii ní pɔtuo auo wē ní wēoe, ama Kilisi i gē azia kpaa m̀om̄o yáio. ²⁶ Tó beewaε, dō àle taasike m̀om̄o za dúniakaleḡo. Siana guu à m̀ gēn doe ḡo pó dúnia kà a kákii, à azia kpà sa'obo ũ à duuna m̄id̄eò. ²⁷ Lá Lua dīle gbēnazina lí ga gēn do, i gbasa yákpalekεaànɔ, ²⁸ màa Kilisi azia kpà gēn do, à dasi duuna d̄i a miwa.§ A εa m̄o a gēn plaadei, i ke duuna yán bo, ké à gbé pó an wé d̄azio suaba yáie.

10

¹ Mɔizi ikoyãá yāmaa pó lé mó nisinaε, i ke yápie

* **9:20** B̄a 24.6-8 † **9:21** Lev 8.15 ‡ **9:22** Lev 17.11 § **9:28** Isa 53.12

má kẹ́ ní s̄wa. §

17 Ǿ à gbàsa mè:

Má ní duuna ní ní tàaeo yāda bo.*

18 Lá à ní duuna kẹ́má, sa'oa ní yáí zεví bo.

S̄a Luazi

19 A yáí tò ma gbé̄o, ní Yesu au gbāao wá gēa luakukii zé ví ní s̄o dilea. 20 A wēni zé dafu pó Lua kpé zwāa baa v̄i b̄owēε a me guu. 21 Lá wá sa'on z̄o v̄i Lua uakūna ũ, 22 wà s̄o Luazi ní n̄semendoo ní aà náaikea seasaio ní s̄o pó wa p̄ipi wà làasoo v̄ai b̄uo ní me pó wà a zu'ò ní í wásawasao.† 23 Wà zia'ea yá pó wa zεò k̄ua s̄odeedesai, asa Lua a lεgbè, mé náaideε. 24 Wà laaidok̄wa, wí tékpak̄o yeak̄i ní maakεao yá musu. 25 Wásu p̄akpa wá k̄k̄aaakeai lá gbēo í kεwao. Wà ledak̄wa, at̄esa lá á è Dii m̄ḡo lé k̄aik̄u.

26 Tó wa síana mà mé wá d̄s̄, tó wa gi lé duunake, sa'oe ku à duunakēwá bo. 27 Pó pó ḡowēε mé de yákpale ní s̄ok̄nguo ní té gbāa pó a Lua ibεo kaaleo d̄a ũ.‡ 28 W̄i gbé pó ḡi M̄oizi ikoyā dai de aà wεgwasai gbēon pla ge àaō seeladeke musu. § 29 Tó gbé ōz̄ò Lua Néwa mé à Luabaakuar̄no au* pó gbāb̄o gwà foooū, mé à Nis̄in gbēkεkεnde s̄s̄s̄, ào d̄s̄ ké wa íadawà z̄o de beea maamaa. 30 Asa wá yáεbee'ona d̄s̄ à mè, áme á t̄osimá, áme á fiaboné. Wa ò bo, Dii a yákpaleke ní a gbé̄o.† 31 Lélε daa Lua b̄éε ouá yāp̄as̄iε.

---

§ 10:16 Zel 31.33 * 10:17 Zel 31.34 † 10:22 Lev 8.30, Eze 36.25 ‡ 10:27 Isa 26.11 § 10:28 Iko 19.15 * 10:29 B̄a 24.8 † 10:30 Iko 32.35-36

³² A làasooke á kua yāawa. A wékĕa gbea a taasi fò á dĕe zōo kaa guu. ³³ Zieo wĭ á sósō, wĭ á wetā dasi guu. Zieo i ze ní gbé pò wàle ní wetā màaō. ³⁴ A wēnadò dakpeunaone. Ké wà á pòó síwá, a zeò ní pònao, asa á dō ké á àizee maa pò Ìo ku gōopii vī. ³⁵ A yáì tò ásu to sea gē wóó pò àì vĭé zōo guuo. ³⁶ Sema àò mēna vī, í pò pò Lua a legbè e aà pœā kea gbea.

³⁷ Asa à gò yōe, a gēgēo,
ké gbé pò lé mó pila.

³⁸ Gbé pò má tò yá bōaànō na
ma náai pò àle ke yáì aō ku,
āma tó à pòbōzākè,
a kamaguo.†

³⁹ Gbé pò aai pòbōzākē aa rízia kaaleon wá ũo. Gbé pò aale Lua náaike aa àizāna eon wá ũ.

11

Gbé káauo luanaaikēa

¹ Luanaaikēa mé wedōaaàzi seasai ũ. A de yá pò wĭli wesieo sia síana ũ ũe. ² Gbé káauo luanaaikēa mé tò Lua ní sáaukpà.

³ Wá luanaaikēa mé tò wá dō ké aà yā'oa mé dúnia kàle. Pò pò wĭli wesieo ò à pò pò wĭ wesie kèð.*

⁴ Abeli luanaaikēa mé tò aà sa'oa Luawa maa dē Kainu póa.† Aà luanaaikēa yáì Lua aà sáaukpà, à aà díle gbēmaa ũ, ò à aà gba sí. Baa ní aà gaao, àle yā'owĕe e tia Lua náai pò a kèpi yáì.

† 10:38 Abk 2.3-4 * 11:3 Daa 1.1, Sou 33.6, 9, Zaa 1.3 † 11:4 Daa 4.3-10

5 Enoki luanaaikεa mé tò Lua àà sè, ké asu gao yáí. † Wi àà e ɓo, ké Lua àà sè yáí. E Lua ào àà sé, à àà sáaukpà à mè àà yá kàagu. 6 Gbēe yá lí ká Luagu àà náaikεsaio. Sema gbé pó lé sōaàzi si ké a ku, mé ì fiabo a kíi wèelenaone.

7 Ké Lua ledà Nœewa yá pó wi e yāao musu, ñ à Lua náaikè à àà yāmà, à gó'ilena kè à a uadeo misio. § Aà luanaaikεa mé tò yá zòle dúniawa, mé Lua tò yá bààno na a náai pó a kèpi yáí.

8 Ké Lua Ablahaū sīsi àà gé būsū pó á kpawà àào ví guu, * ñ Ablahaū Lua náaikè à Lua yápi sī. Ké à bò be, a gu pó àle géupi dō zio. 9 A Lua náaikè, ñ à bekpà būsū pó Lua a legbèepiu nibo ū† zwàakpede ū. Maa Izaaki n Yakɔbuo ɓo, asa Lua legbèapi gò n pó ūe. 10 Asa wéle pó Lua de a kūna ū a kalena ū ɓo zedɔa ñ Ablahaū wé dɔi.

11 Sala luanaaikεa mé tò a è noṣi, † baa ké fiie mé à zikù, asa a dè Lua pó legbèepi náai ví. 12 Baa ké à zikù, gōe mēndopi buikè dasi lán saanao ge ísiale ūfāawa, wa fō dɔdɔ. §

13 Gbēpio gāga pii n luanaaikεa guu pó pó à a legbènéo esai. Aa è kāaa aa gbāakpài. Aa mè nibo bòmɔon n ū tɔle la. * 14 Gbé pó lé o maa lé ɔɓwēe wāle n de be nidee. 15 Tó būsū pó aa bōu beε aale ke, dō aa zε'è aa èa tà we. 16 Siana guu aale būsū pó a maa de beea ya luabeε. A yáí tò, tó wà mè Lua de n Lua ū, ìli ke Luapie wí ūo, asa à wéle kèkené.

† 11:5 Daa 5.21-24   § 11:7 Daa 6.13-22   * 11:8 Daa 12.1-5
 † 11:9 Daa 13.18   † 11:11 Daa 18.11-14, 21.2   § 11:12 Daa 15.5, 22.17, 32.13   * 11:13 Daa 23.4, Sou 39.13

17-18 Ké Lua Ablahaũ lè a gwà, ã Ablahaũ Lua náaikè à Izaaki kpà sa'obɔ ũ.† Lua legbèè yāa à mè Izaaki kíi aà bui a bɔu.‡ N beeo à zè ní a né m̀endonapi kpaaɔ. 19 A è Lua gbāa a f̃̃ gɛɔ vu, ã à èa Izaaki è a yáasi ũ. 20 Izaaki Lua náaikè, ã à Yakɔbu ní Esauo gbà sa'olɛ. § 21 Yakɔbu Lua náaikè. Ké à kà gaa, ã à gbāa'è a gopanawa, à kùle Yosefu néɔ gbà sa'olɛ.* 22 Yosefu Lua náaikè. Ké a ye gai, ã à Isailio bɔa Egipi yā'ò ní lá aa ke ní a gɛoo.†

23 Mɔizi de ní aà dao Lua náaikè, ã aa aà ùle e mɔ àaɔ aà ia gbɛa, ké aa è a kefeũ yáí.‡ Aai ṽake iko pɔ kía díleɛo. 24 Mɔizi Lua náaikè. Ké à z̃ɔkũ, ã à g̃i wà a díle Falaɔ nɛnɔɛ né ũ. § 25 A s̃i wà a wetā ní Lua gb̃éɔ de kua ní pɔnao duuna guu gɔɔplala. 26 A díle ké wí pɔ w̃i damá Kilisi yáí de Egipi àizeɛa, asa zia asea aà wé péwà. 27 Aà luanaaika mé tò à b̀ Egipi,* i ṽake kía pɔkũmaɛo, à zè gíũgíũ lá à Lua pɔ w̃li e ní wéoo èwa. 28 Aà luanaaika mé tò à G̃eamusu dikpe díle ní aumamaa kpele g̃ɔwao, ké gb̃ɛɛna su ɔkã ní nɛg̃ɔɛ s̃éiaɔwao yáí.† 29 Isailio Lua náaikè aa bùa Isia T̃ɛawa lán tɔɔle giiwa. Ké Egipio ỹwà màa, ã í kùaaamá.‡ 30 Isailio Lua náaikè aa lía Yelikoi e gɔɔ soplá, ã a b̃íi kwè. § 31 Káalua Lahabu Lua náaikè à z̃amadeɔ díle nienie, ã i kaale ní luanaaikensaiɔ.*

32 Má o kpelewa lɔ ni? Má ze'e mà Gedeɔɔ† yā'oo

† 11:17-18 Daa 22.1-14 ‡ 11:17-18 Daa 21.12 § 11:20 Daa 27.27-29, 39-40 * 11:21 Daa 47.31, 48.1-20 † 11:22 Daa 50.24-25, Bɔa 13.19 ‡ 11:23 Bɔa 1.22, 2.2 § 11:24 Bɔa 2.10-12 * 11:27 Bɔa 2.15 † 11:28 Bɔa 12.21-30 ‡ 11:29 Bɔa 14.21-31 § 11:30 Yoz 6.12-21 * 11:31 Yoz 2.1-21, 6.22-25 † 11:32 Dɔa 6.11

ge Balaku† ge Sausō§ ge Zefete* ge David† ge Samuel† ge ānabiō. ³³ Aa Lua náaikè, ò aa ziblè kíaowa, aa yāgōgō gbéone a zéwa, aa lé pó Lua gbèné gbè'è, aa nòomusuo lé nàaa,§ ³⁴ aa té pāsī dè,* aa bò fēnda lézi, aa gbāa'è ní yèesaikε guu, aa pāsikù zī guu, aa buipāle zigō yà, ³⁵ aa nōo né geō vù aa kpámá.† Wà ìakpà ní gbēozi, ò aa gī bōkii wεlei, ké aa vu, aai bō maa yái. ³⁶ Wà ní gbēo kè pōpō wà ní gbé ní flaalao. Wà mōkà ní gbēowa wà ní ká kpéu.† ³⁷ Wà ní papa ní gbēo wà ní dεdε, wà ní zōe pla ní siio, wà ní dεdε ní fēndao. Aa bèbe sā bāa ní blè báao daa. Aa gō gii, wà ní wetà wà ìadámá. ³⁸ Dúnya i ká ní ūo. Aa ìaaliaa sēu ní gbèsisō musuo, aa ku gbè'eo ní tōo guu. ³⁹ Baa ké Lua gbépio sáaukpà mípii a náai pó aa kè yái, aai pó pó à a lεgbèné eo, ⁴⁰ ké aasu gō wásawasa wá saio yái. Lua dōaa dīle wà yá pó a maa de ní póa eε.

12

Lua a gbé totoa

¹ Ayāmeto wápio sō, lá seeladeo gupàwázi dasi maa, wà okpa pó pó ì kpáwēzi ní duuna pó ì kpàlikpawēe àannōo píi, wí bakpaai pó Lua dīlewēe ke ní menao. ² Wà wépe Yesuwa. Ōme bò ní wá lua-naaikεa zéo mé à bōlei. A gaa líwa fō, i a wíyā dao pōna pó dilεe ea yái, ò à gè zōle báawa Lua oplaai.

† 11:32 Dōa 4.6 § 11:32 Dōa 14.1 * 11:32 Dōa 11.1 † 11:32 1Sam 17.12 † 11:32 1Sam 3.1 § 11:33 Dan 6.1-27 * 11:34 Dan 3.1-30 † 11:35 1Kia 17.17-24, 2Kia 4.25-37 † 11:36 1Kia 22.26-27, Zel 20.2, 37.15-16, 38.6

3 A laasooke aà yáwa, lá à menakè ní duunkena pò ìbèlè bee taa sèanṳṳ, ké ásu kpasa á kúsu kwéó yáí.

4 Asa á dǎekaa ní duunao guu, i ze gi e a ge gað yáao.

5 Nòse níniyā pò wa òé lá á de néo ũwaε bee sàágu yǎ? Wà mè:

Ma né, tó Dii lé n toto,
ńsu dilè pāo.

Tó àlè n gba laai,

ńsu to n ká gao.

6 Asa gbé pò Dii yei ̄ i toto,

ì gbé pò a sí a né ũ swágaga.*

7 A íadama dilè totoa ũ. Lua mé lé bee kéé, ké á de aà néo ũ yáí. Née ku aà mae gĩ aà totoa? 8 Tó i á toto lá a né kɪnɪɔwao, á de aà néo ũo, gĩnasɔɔneɔn á ũ.

9 Wá dúnia la maeṳ ví aa wá toto, ̄ wa ní yāmà. Lá màaε, wà misiilè wá Mae pò kú musue de beea, wíṳ ku. 10 Wá maeṳ wá toto gṳṳpla pò ũ an ̄nṳ léu. Lua

ì wá toto wá káfla yáíε, ké wá kua e àṳ adoa láawa.

11 Totoae líṳ pɔna ví a gṳṳo, pɔsia bàasio, āma gbé pò totoapi ní kékéṳ i a gbε'e zǎ bɔa maa ní nòsedaadoŭo ũ.

12 Ayāmeto à á ɔ pò gò dɔázio ní á gbá pò gò tèeεṳ gba gbāa,† 13 í zése súsu,‡ ké á gbé pò lé tǔcλεṳ su pāalεo, aai e gṳ ní aafiao.

14 A wεεε àṳ na ní gbépiio, á kua iṳ adoa, asa tó gbé kua adoaṳ, a Dii eo. 15 A laaika á gbēε su kua Lua gbēkεkεanéwa aà gṳ á guu kona ũ, § i íada gbé dasiṳwa à ní òṳkpao. 16 A gbēε su àṳ de gbāsíkεna ũ ge luayādansai ũ lán Esauwao. A a yoakεze yíā blε

* 12:6 Yaa 3.11-12 † 12:12 Isa 35.3 ‡ 12:13 Yaa 4.26 § 12:15 Iko 29.18

gẽn do blea yáí.* 17 A dǝ ké à sa'ole wèele a maewa gbezā, ǝ Lua gǝ. Baa ké a wèele ní wé'io, i ze'e à yá pǝ á kè lileo.†

Luabaakuarĩo káau ní a gbezāo

18 I ǝ Sinai gbèsisí pǝ wa fǝ ǝkǝwǝzio. Ale tékũ, a gusia ví ní guduuduuo ní zàao‡ 19 ní kǝae'ǝo ní Lua ǝo gbāao. Ké Isailio ǝo pi mà, aa awakpàè aa mè, asu yǝe oné ǝo, 20 asa aa yá pǝ a dǝlenéè bee fǝo à mè: Baa pǝtuo kà gbèsisípiwa, wà pápa ní gbǝo wà de. § 21 Lua pilaapiá vía yǝe maamaa e Moizi mè vía a kũ, ále lualua.*

22 A ǝo Siona gbèsisíi ní Lua bǝé wéle Yelusaleũ pǝ kú musuo ní a malaika dasidasi pǝ kǝaaa weo 23 ní Lua negǝe séia pǝ an tó kǝa weo ní Lua pǝ de gbépii yákpalekena ũo ní gbēmaa pǝ aa gǝ wásawasa gyaadeo 24 ní Yesu pǝ de Luabaakuarĩo gbezā kǝo ũo ní aà au fáfāa† pǝ lé yá gbia o de Abeli‡ pǝao.

25 A laaika, ásu gí yápi maio. Lá gbé pǝ aa gǝ Lua ledama mai tǝle lapio i ǝo, wápio ǝo, lá Lua lé ledawá kua za musu, § tó wa ǝo aà kpe, wa wá pǝ o be? 26 Aà ǝo tǝle lualua yǝa, ǝ à legbè à mè á gu lualua gẽn do ǝ, i ke tǝle ado no, ní musuo e sa.* 27 Ké à mè gẽn do ǝ, bee lé owèe Lua pǝkea pǝ a lualuapio gǝzeae, ké pǝ pǝ lí luao e gǝ. 28 A yáí tò, lá wále kpala pǝ lí deo ble, wà Lua sáaukpa, wío

* 12:16 Daa 25.29-34 † 12:17 Daa 27.30-40 ‡ 12:18 Bǝa 19.16-19, 20.18-19 § 12:20 Bǝa 19.12-13 * 12:21 Iko 9.19
 † 12:24 Mat 26.28 ‡ 12:24 Daa 4.10 § 12:25 Bǝa 20.22
 * 12:26 Age 2.6

kúlèè lá a yeiwa, wíò misiilèè v̄iakεaè guu. ²⁹ Asa wá Luaá té pó ì kúmáε.†

13

Lεdaamá

¹ A wetā àò gbēke v̄i ní k̄so. ² A laaidò nib̄oyaaεεawa, asa beewa gbēεò malaikaò dìle d̄sai.* ³ A to gbé pó wà ní ká kpéuò yá d̄águ lá á kún̄n̄o kpéuwa, ní gbé pó wàle ìadamáo lá áme wàle ìadawáwa. ⁴ Baade lí ḡε ní a n̄o kua ní k̄so yāda gbia. Ḡε ní a nao su ní wúlek̄i gbāleo, asa Lua a yákpaleke ní káaluao ní gbās̄ikεnaεε. ⁵ Yea òai su d̄baaéo. A ze ní pó pó á v̄io, asa Lua m̄ε:

Má n tó weo,
má pākpanzi bauo.†

⁶ A yái tò, wi s̄dile wà m̄ε:
Dii mé ma Misina ũ,
v̄ia a ma k̄ūo.
Bó gbēnaz̄ina a f̄ kemεei?‡

Sastana'oa

⁷ A tó á d̄baana pó aa Lua yā'òéò yá d̄águ. A ní kua tàasika e a léwa, í Lua náaike lán̄wa. ⁸ Yesu Kilisi doū ḡia ní gbāo e ḡōpii. ⁹ Asu to wà á s̄ás̄á ní yákanla dasi daanéòo. A maa wá s̄ò gbāa'e Lua gbēke guue, i ke sa'oble pó lí àie ke gbé pó z̄èōn̄eo no. ¹⁰ Zwāakpe sa'onao zεv̄i aa sa'ok̄i pó wá v̄i ble bleo. ¹¹ Sa'onkia ì ḡε luakuk̄i ní p̄otuo auo duunak̄εama yái, ò w̄i a gε tékū b̄oò kpε.§ ¹² Ayāmeto Yesu gá

† 12:29 Iko 4.24 * 13:2 Daa 18.1-8, 19.1-3 † 13:5 Iko 31.6, 8, Yoz 1.5 ‡ 13:6 Sou 118.6 § 13:11 Lev 16.27

wénkpε s̄, à gbāb̀ gbé̄ɔne n̄ azia auo. ¹³ Wà b̄ wà gé aà kíi b̀o kpε, wí i wá k̄uaà̄n̄ s̄. ¹⁴ Asa wá wé̄le p̀o ku v̄i lao, wé̄le p̀o lé m̀o s̄ wá wé̄ d̄i. ¹⁵ Ayāmeto wà̄o Lua sáaukpa láasai n̄ Yesu gbāao wá sa'oa ũ. Gba p̀o aà s̄isināo ì m̀òn we. ¹⁶ A laaid̄o maakea n̄ gbē̄kekeak̄̄eowa. Sa bee taa oa mé ì ka Luagu. ¹⁷ A á d̄aanāo yāma, í misiilené, ké aa e z̄ike n̄ p̀onāo, asa aa de gbé̄ p̀o aa n̄ z̄i yá sé̄le siu Luāēo ũe. Tó aale z̄ike n̄ lésuuo, a àikēēo.

Lezaama

¹⁸ A wabikewēe. Yāe lé wá s̄ v̄io, wi wēele wà̄o kú wá d̀ōwa yápii guue. ¹⁹ Má gbèawá, à wabikemēe, atēsa mà e suwá kpakpa.

²⁰ Lua aafiade p̀o wá Dii Yesu b̀o gau Sādānki ũ a bàakuawanāo g̀ōpii au sabai, ²¹ aà á keke n̄ maa píio, ké à a p̄eā ke, i yá p̀o kàagu ke wá guu n̄ Yesu Kilisi gbāao. Ōme gawi v̄i g̀ōpii, āmi.

²² Ma gbé̄o, ma wabikèwá, à̄o ledama yápi k̄ua n̄ menao, asa lá p̀o má k̄é̄ bílao. ²³ Āo d̄o ké wá wá gbē̄do Tim̄tee gbàe. Tó à kà la tia, wá m̀o á gwai s̄anu. ²⁴ A f̄okpa á d̄aanāowa píi n̄ Lua gbé̄o píi. Itali b̀usudēo f̄okpàwá. ²⁵ Lua gbē̄kekēé̄ ápii.

Bibeli Luayátaalá **The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria**

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9